

RVOB Café Ruimte voor passie

We zijn allemaal bezig om de ruimte in Nederland een beetje beter te maken. Als dat met passie gebeurt, is dat op een positieve manier zichtbaar in het resultaat. Het RVOB Café op 12 september jongstleden stond daarom stil bij de vraag waar ieders passie zit en hoe je die kunt inzetten voor het vakgebied. Tevens werd afscheid genomen van waarnemend directeur Ontwikkeling Carolien Schippers die zich de laatste jaren met passie voor het RVOB heeft ingezet. Michiel G.J. Smit

Carolien Schippers ontwikkelde passie voor ruimte toen ze betrokken was bij een wijkontwikkelingsplan in Leiden. 'Er waren allerlei zaken in het geding, zoals een brede school, sportvoorzieningen, groen in de wijk. Op een gegeven moment zag ik dat je ongelooflijk veel kunt doen voor de samenleving door goede ruimtelijke ingrepen te plegen' vertelt Carolien Schippers als dagvoorzitter Astrid Feiter haar het eerste woord geeft.

Overzicht zaal algemeen

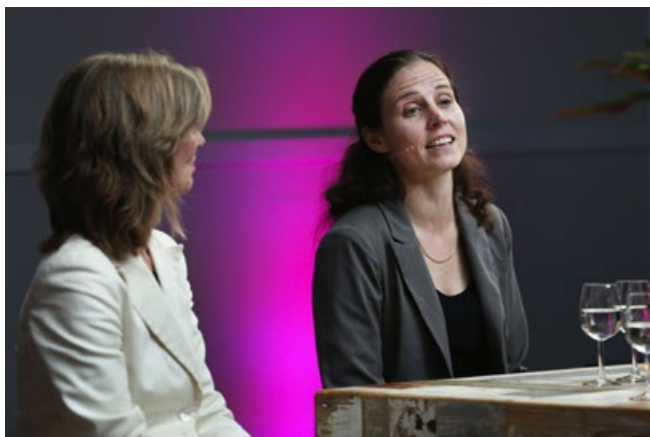
Vormwil

Voor Liesbeth van der Pol, oprichter-directeur van DOK architecten en voormalig Rijksbouwmeester, speelt passie voor het vak ook een centrale rol. 'In bijna elk plan staan passages over samenwerken, de bevolking erbij betrekken, geïntegreerd werken, outputspecificaties, beoordelingscriteria en noem maar op. Maar daar zit geen passie in!' Van der Pol vervolgt: 'Passie zie je, als het goed is, ook in het team waarmee je samen een plan realiseert. We lachen met elkaar, we vinden elkaar leuk, er is expertise, en vooral: de wil om het voor elkaar te krijgen. De vernieuwing van het Scheepvaartmuseum, waar we met een team van veertien architecten aan hebben gewerkt, is daar een goed voorbeeld van.' Van der Pol benadrukt dat, juist nu herontwikkeling de norm lijkt te zijn, het neerzetten van een nieuw gebouw, een nieuwe vorm, veel kan betekenen voor een gebied. Ze toont ter illustratie een beeld van Eye, het nieuwe filmmuseum aan de noordkant van het IJ in Amsterdam. 'Het mag mooi zijn; haal die wil – noem het vormwil – naar voren.'

Tenslotte benadrukt Van der Pol dat we bij bouwopgaven, en dan vooral binnenstedelijke, uit moeten gaan van een warme, gezellige sfeer die mensen aanspreekt. Ze haalt een plan van haar eigen bureau aan uit Tilburg, pal naast het station. 'Er wordt op dergelijke locaties vaak standaard gedacht in hoogbouw, parkeergarages en beton, maar wij hebben ook juist hofjes en veel groen ontworpen, qua vormtaal aansluitend op het religieuze erfgoed ter plekke. In hetzelfde gebied zijn overigens ook plekken waar we hoger en compacter bouwen.'

Liesbeth van der Pol

Leonie Janssen-Jansen

Realiteitscheck

Het kan gebeuren dat een ontwikkelaar met een passie voor ruimte zijn of haar droom door toedoen van Leonie Janssen-Jansen (hoofd-docent aan de Universiteit van Amsterdam en lid van de Raad voor de Leefomgeving) uiteen ziet spatten. Niet dat zij erop uit is mensen een teleurstelling te bezorgen, maar het is haar taak én haar passie om als wetenschapper plannen en beleidsvoornemens te onderzoeken op realiteitsgehalte. Het komt regelmatig voor dat deze gebaseerd zijn op vage noties die bij nadere beschouwing - een realiteitscheck noemt zij het - niet blijken te kloppen. Ze geeft enkele voorbeelden. 'Amsterdam staat te boek als een stad die veel jonge mensen en hippe tweeverdieners aantrekt. De feiten liggen echter anders: de enige bevolkingsgroep die in Amsterdam groeit, is die van de 65-plussers. Dat heeft nogal wat gevolgen voor het stedelijk programma dat in nu wezen mikt op de verkeerde groep. Of neem Anna Paulowna in de kop van Noord-Holland: hier zijn op het moment maar liefst vijf concurrerende bouwplannen in omloop. Wie even kijkt naar de demografische ontwikkeling van dit gebied, moet vaststellen dat dit veel meer is dan het gebied aankan.'

Voor Almere heeft Janssen-Jansen evenmin goed nieuws. 'De zogeheten Schaalsprong gaat uit van de bouw van 60.000 à 70.000 woningen in twintig jaar tijd. Deze ambitie van het rijk en andere partijen staat volledig los van de woningmarktrealiteit in Almere, maar de Schaalsprong blijft rondzingen. Ik vind dat eerlijk gezegd een verkeerde passie. Janssen-Jansen toont vervolgens een foto van het Homeruskwartier in Almere, wellicht Nederlands bekendste locatie waar particulier opdrachtgeverschap alle ruimte krijgt. Hierover is zij wel te spreken: 'Particulier opdrachtgeverschap is een manier van ontwikkelen waarbij de wensen van bewoners echt tot uitdrukking komen. In het verleden werd overigens nog meer op deze manier gebouwd dan nu, met de Amsterdamse grachten-

gordel als fraai voorbeeld van wat dit kan opleveren.' Maar helaas ontbreekt, in tegenstelling tot het heersende beeld, ook particulier opdrachtgeverschap aan de algehele neergang in de bouwsector. Janssen-Jansen: 'Op een of andere manier doet het verhaal de ronde dat particulier opdrachtgeverschap crisisbestendig is, in tegenstelling tot meer traditionele ontwikkelmethoden. Wederom niet waar: particulier opdrachtgeverschap keldert net zo hard als andere ontwikkelmethoden.' Over het instorten van de nieuwbouwproductie merkt Janssen-Jansen tenslotte op dat zich die in feite al meer dan een decennium geleden aankondigde. 'De productie van commerciële bouwers daalt al sinds 2001, maar de cijfers over de totale bouwproductie bleven op peil doordat woningcorporaties meer gingen bouwen.'

Passie voor de stad

Hans Karssenbergh is oprichter en partner bij Stipo, team voor stedelijke ontwikkeling. Daarnaast is hij bestuurslid van Inspiring Cities, een internationaal netwerk voor steden en cultuur. Het mag duidelijk zijn dat zijn passie ligt bij de stad als fenomeen. Om zijn fascinatie te illustreren, laat hij huis-dj Suna het muziekstuk Canto Ostinato afspelen. Karssenbergh over deze analogie: 'Je raakt in trance, het laat je moeilijk los. Dat heb ik ook als ik naar het functioneren van steden kijk. En het leuke is dat, net als bij stedelijke ontwikkeling, de componist niet heeft voorgeschreven hoe het stuk gespeeld moet worden, hij heeft alleen wat basisregels meegegeven. Luisteren naar deze muziek verveelt me nooit, net als het kijken naar de stad.'

Karssenbergh heeft van zijn passie zijn beroep gemaakt en is al bij heel wat projecten betrokken geweest. Hij moet nog wel eens terugdenken aan een van zijn eerste projecten: Park Frankendael in de Amsterdamse wijk Watergraafsmeer. 'Het waren de hoogtijdagen van de compactestadgedachte en met name vanuit de centrale stad

Hans Karssenbergh

Carolien Schippers

waren twijfels over het nut van het transformeren van dit landgoed tot openbaar park: zou volbouwen niet beter zijn, de Watergraafsmeer heeft toch al groen genoeg? Maar gedreven door liefde voor en kennis van het gebied - we wisten dat aan recreatief groen juist veel behoefte was - hebben we het plan kunnen doorzetten en is het nu al jaren een geliefde en veel bezochte plek.'

Passie in de zaal

Het publiek in de zaal krijgt gelegenheid om de eigen passie voor het vak met elkaar tegen het licht te houden. Een greep uit de reacties levert een bont geheel op. De een wil de historische verbondenheid van een plek terugbrengen in het vak, de ander wil groene en rode belangen met elkaar verbinden. Ook het proces van (goed) samenwerken wakkert bij sommige de passie voor het vak aan. Een aanwezige die al wat langer meeloopt in het vak refereert aan de omslag in de stadsvernieuwing van kaalslag naar 'bouwen voor de buurt', begin jaren '70: het beter luisteren naar wensen van zittende bewoners gaf een gevoel van passie en bevolgenheid.

Pi de Bruijn, architect van onder andere het gebouw van de Tweede Kamer, is aanwezig en ook hij gaat ver terug in de tijd. 'De passie van nu stelt niks meer voor. Hoe wij destijds aan de Bijlmermeer werkten, dat was passie. Het stoelde op een harde visie over hoe de samenleving eruit zou moeten zien en het riep ook controverse op. De visie van nu is het product van een burgerlijke samenleving.' De Bruijn vervolgt: 'Bij de wederopbouw van de wijk Roombeek in Enschede na de vuurwerkcramp heb ik kennis gemaakt met een

ander soort visie, een nieuw model waarbij burgers werkelijk meedachten over het stedenbouwkundig ontwerp. Nadien vroeg men: kunnen we dat niet herhalen in Heerenveen of Dordrecht? Ik zeg dan: je moet het gewoon willen, en aan die wil ontbreekt het vaak bij bestuurders.'

Het gesprek over passie in het vakgebied heeft heel wat losgemaakt en dat is ook precies wat de afscheid nemende directeur Carolien Schippers graag wilde. 'Ik heb met de keuze van de sprekers de driehoek kennis, schoonheid en verbinding in beeld willen brengen. Hoe ze idealiter vanuit passie een inbreng hebben, elkaar opzoeken en elkaar positief beïnvloeden. Dat moeten we koesteren.' Carolien Schippers is inmiddels aan de slag bij het Centraal Opgangorgaan Asielzoekers... uiteraard met veel passie.

Het Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf (RVOB) realiseert ruimtelijke en financiële doelen voor het Rijk. Wij doen dat door (gebieds)ontwikkeling, beheer, aan- en verkoop van rijksgronden en gebouwen.

In 2014 gaat het RVOB – samen met de Rijksgewoondienst en de directie Rijksvastgoed – op in het Rijksvastgoedbedrijf, hét vastgoedbedrijf van de Rijkssoeverheid. Het Rijksvastgoedbedrijf zet vastgoed efficiënt en effectief in voor rijksdoelen, zowel financieel als maatschappelijk.

Het RVOB Café is een ontmoetingsplek en platform waar we kennis en ervaringen uitwisselen en debatteren over projecten en daaraan aanverwante onderwerpen. Het RVOB Café is eens in het kwartaal.